

Motion till riksdagen 2024/25:1740

av Carina Ståhl Herrstedt m.fl. (SD)

Långsiktigt hållbar LSS

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över de samhällsekonomiska effekterna av LSS-insatserna samt konsekvenserna för andra stödsystem och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att hedra tillkännagivandet om att årligen redovisa hur det föreslagna schablonbeloppet för assistansersättning framräknats och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en indexerad finansieringsmodell bör vara på plats senast i budgetpropositionen för 2026 och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten och förutsättningarna för att ta bort åldersgränsen för rätt till assistans för funktionsnedsättning som inte uppenbart beror på normalt åldrande och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Lagen om stöd och service (LSS) är en rättighetslag som innebär att en person ska få tillgång till någon av de insatser som lagen erbjuder så länge denne uppfyller de kriterier för behov som lämnas inom lagens ramar. LSS, och framför allt assistansreformen, har blivit en frihetsreform som förbättrat livskvaliteten för många i behov av stöd och hjälp.

Det är därför djupt oroväckande att LSS ursprungliga intentioner, vad gäller personlig assistans och andra livsavgörande insatser förefaller ha urgröpts genom illa förd politik där besparingar gjorts inom bl.a. assistansen för att klara 2015 års flyktingkris, och där uppmaningen via regleringsbrev till Försäkringskassan tidigare varit att bryta utvecklingen av antalet timmar inom assistansersättningen. Och dämpa kostnadsutvecklingen. Allt fler personer har nekats rätten till stöd på grund av den praxis som har skapats genom snäva tolkningar av domar, som en direkt följd av tidigare regeringars försumbarhet och nedmontering av reformen. De snäva

tolkningarna av domarna är oförenliga med LSS ursprungliga intentioner och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Funktionsrättskonventionen definierar vad personlig assistans är, och där beskrivs hur bedömningen av behov ska gå till för att säkra personens rättigheter. Det är hög tid att börja leva upp till den. Sverigedemokraterna värnar tanken bakom LSS att personer med funktionsnedsättning och omfattande behov av stöd och service skulle kunna vara inkluderade i samhällsgemenskapen och leva ett självbestämt liv. Lagens ursprungliga intentioner måste värnas och upprätthållas.

Samhällsekonomiska effekter

Sett ur ett historiskt perspektiv på kostnaderna för personlig assistans så behövde och fick personer med omfattande funktionsnedsättningar insatser även före assistansreformen. En bidragande orsak till att intuitioner mer eller mindre försvann var att det ansågs vara för dyrt med institutionsvård och samma resonemang och samma drivkraft att minska kostnader har på senare tid inte sällan legat till grund för nedläggningar av exempelvis särskilda boenden och färre beviljade LSS-insatser. Det verkar tyvärr finnas en politisk föreställning om att personlig assistans är en dyr insats och att ett minskat antal assistansanvändare och färre beviljade LSS-insatser i allmänhet också innebär en besparing som samhället tjänar på. Detta synsätt är en förklaring till att tidigare regeringar velat spara på exempelvis assistansen. Det finns dock mycket som talar emot att det på det stora hela skulle vara en samhällsbesparing.

Grant Thornton har på uppdrag av Vårdföretagarna tagit fram rapporten ”Den personliga assistansens samhällskostnader”. Rapporten visar att personlig assistans bedöms vara en kostnadseffektiv insats och är i jämförelse med andra omsorgsinsatser sannolikt varken billigare eller dyrare.

Liknande slutsatser drar företaget Payoff i en undersökning de gjort på uppdrag av Riksförbundet FUB. Uppdraget bestod i att undersöka om hur minskade LSS-insatser påverkar samhällets ekonomi. Undersökningen visar att förbättringar inom LSS istället kan skapa stora samhällsekonomiska värden, värden i miljardbelopp.

Det beror till exempel på att en beviljad LSS-insats kan leda till att anhöriga inte behöver stanna hemma från jobbet med barnet. De anhöriga avlastas och deras hälsa blir bättre med färre läkarbesök och sjukskrivningar som följd. Samhället skulle därför kunna få mer pengar om LSS blev bättre.

Då rapporter oberoende av varandra kommer till i princip samma slutsats så känns det motiverat och angeläget att ta det på största allvar.

Det är hög tid att ta ett samlat grepp kring kostnadsfrågan och de konsekvenser som minskade kostnader för assistans kan innebära. De samhällsekonomiska effekterna av insatserna med LSS bör utredas, och konsekvenserna för andra stödsystem för den enskilda, men också för anhöriga, bör särskilt belysas.

Schablon av timersättningen för personlig assistans

Assistansersättningen regleras i 51 kap. socialförsäkringsbalken (SFB) och lämnas med ett särskilt angett belopp per timme. Det eller de belopp som assistansersättning lämnas med ska för varje år bestämmas som schablonbelopp och ska enligt 51 kap. 11 § SFB, beräknas med ledning av de uppskattade kostnaderna för att få assistans. Enligt

socialförsäkringsbalken ska således varje beslutat schablonbelopp för assistansersättning bestämmas och beräknas med ledning av de uppskattade kostnaderna för att få assistans.

Därför vore det också högst relevant att regeringen framöver, årligen, i budget redovisar hur det föreslagna schablonbeloppet för assistansersättning framräknats, vilket också riksdagen i ett tillkännagivande i juni 2024 uppmanat regeringen att göra. Denna uppmaning har inför budgetpropositionen 2025 inte hörtsammats men vi förutsätter att regeringen framöver hedrar och följer riksdagens uppmaning i tillkännagivandet, under förutsättning att inte någon indexering införts.

Det är problematiskt att assistansersättningen över tid inte räknats upp i takt med övriga kostnads- och löneökningar. Tidigare uteblivna höjningar har lett till en kraftig underfinansiering, en underfinansiering som nu sakta men säkert håller på att återställas.

Långsiktiga förutsättningar måste skapas och därför måste en långsiktig hållbar indexerad finansieringsmodell för assistansersättningen tas fram. Även i denna fråga har riksdagen gett ett tillkännagivande till regeringen om att göra en översyn av modellen för uppräknings av assistansersättningen. Regeringen uppger själv de har för avsikt att undersöka införandet av en indexering av schablonbeloppet och att frågan om hur det arbetet ska utformas bereds i Regeringskansliet. Sverigedemokraterna menar att frågan är så viktig att en sådan finansieringsmodell bör vara på plats senast i budgetpropositionen för 2026.

Åldersgräns för assistansersättning

Det finns ingen nedre åldersgräns för att kunna få personlig assistans, men däremot finns det en övre gräns. För att få personlig assistans behöver man i dagsläget vara yngre än 66 år och 67 år från 1 jan 2026, en ändring kopplat till riktålder för pension. Om man redan har personlig assistans när denna gräns uppnås får man behålla assistansen, som därefter dock inte får öka i omfattning. Får man utökade behov efter den övre åldersgränsen är du hänvisad till insatser enligt socialtjänstlagen (SoL). Skillnaden mellan lagarna är bland annat att hjälp enligt LSS vanligtvis är utan kostnad, medan SoL-insatser är avgiftsbelagda.

Den övre åldersgränsen för att få personlig assistans har på senare tid blivit starkt kritiserad. Det är fullständigt orimligt att sätta en åldersgräns för mänskliga rättigheter och inte kunna erbjuda sjuka personer ett värdigt liv, i vad som i många fall är de sista åren av deras liv. LSS har således en diskriminerande åldersgräns medans funktionsrättskonventionen, som är bindande för Sverige, inte innehåller någon övre åldersgräns.

Sverigedemokraternas uppfattning är att åldersgränsen helt bör tas bort så att funktionsnedsatta, om funktionsnedsättningen inte uppenbart beror på normalt åldrande, ges rätt till personlig assistans. Institutet för mänskliga rättigheter rekommenderar också i sin senaste rapport "Hemma är någon annanstans" att den diskriminerande åldersgränsen för personlig assistans tas bort.

Carina Ståhl Herrstedt (SD)

Carita Boulwén (SD)

Mona Olin (SD)

Leonid Yurkovskiy (SD)

Christian Lindefjård (SD)